

Дульський Іон
*кандидат історичних наук, доцент,
Державний університет Молдови*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-253-4-9>

СОЦІОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ЕКЗИСТЕЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ

Протягом усього свого існування людство стикається з різними викликами, що визначаються як екзистенційні загрози, що несуть у собі небезпеку на рівні збереження земної цивілізації. Сам факт існування людства протягом багатьох тисячоліть говорить на користь того, що соціальні системи здатні долати кризи і знаходити шляхи до забезпечення самовиживання в найскладніших умовах. Однак, ця констатація не знімає проблеми як такої.

З макросоціальної точки зору історичні процеси виглядають менш болючими, коли вони розглядаються крізь призму загальних аспектів формування окремих цивілізацій, освіти та розпаду імперій. Зовсім інакше сприймаються поточні виклики і погрози, коли прийняття управлінських рішень залежить від адекватного сприйняття, розуміння і реагування на виклики екзистенціоналістську загрозу.

Одним із найважливіших принципів прийняття управлінських рішень є принцип науковості і в цьому відношенні не останнє слово стоїть за соціологією управління. У силу розуміння складного, комплексного характеру соціальних процесів, ми не ідеалізуємо можливості цієї галузі науки і не вимагаємо відповіді на питання, що стосуються конкретних, приватних ситуацій, що відбуваються в тій чи іншій країні, з тим чи іншим урядом чи політичним лідером.

У нашому розумінні роль соціології управління у забезпеченні прийняття адекватних управлінських рішень, полягає у застосуванні методологічних принципів та підходів наявних в арсеналі соціологічної науки для уловлювання у соціальному розвитку сигналів, що вказують на зародження нових викликів, пов'язаних з екзистенційними загрозами.

Управлінська діяльність держави, особливо держав, які мають значну вагу у світовій політиці, а також міжнародних організацій, повинна будуватися виходячи з необхідності забезпечення безпеки для всього людства незалежно від її джерел та характеру природного чи андрогенного.

Соціологія управління, розглядатиме управлінську діяльність держави як сукупність поетапних, послідовних дій покликаних забезпечити функціонування соціальних інститутів з урахуванням завдань, що виникають як суспільства в цілому, так і за певними напрямками і системами. У зв'язку з цим ми звернемося до наявного в соціологічному арсеналі алгоритму, що визначається як управлінський цикл.

Управлінський цикл слід розглядати як концептуальне і методологічне поняття, що вказує на наявність певних закономірностей соціальних процесів, що піддаються спостереженню, фіксації та обліку, у визначенні тих чи інших тенденцій у розвитку суспільства, на підставі яких відповідальні органи державної влади, міжнародні організації можуть, а в певних ситуаціях, зобов'язані приймати рішення, покликані недопустити небажане розвиток виявлених процесів. Однією з найважливіших форм випереджаючого відображення дійсності властиве людству всіх етапах його існування, є соціальне передбачення.

У рамках соціологічного підходу до процесу управління, соціальне передбачення слід розуміти як обґрунтоване, логічно несуперечливе моделювання майбутнього стану суспільства, окремих процесів та явищ.

Соціальне передбачення як та інші види соціальної діяльності, зокрема і наукової що з розумінням і поясненням соціальних процесів пройшло тривалий еволюційний шлях і з розвитком науки воно ставало складнішим, імовірнісним, які мають дедалі більшою мірою достовірності.

Основним визначальним критерієм якості соціального передбачення слід вважати рівень достовірності майбутніх змін. Чим точніше і виразніше формулюються очікувані зміни, тим вища оцінка діяльності дослідників концентруючих зусиль на соціальному передбаченні.

Спираючись на апробовані методи, соціальне передбачення аналізує існуючі реалії з метою виявлення тенденцій, що намічаються, особливо дезорганізуючого, руйнівного характеру. Передбачення соціальних змін виражених у структурних перетвореннях суспільства, у демографічних процесах, у системі організації державної влади та управління, а також у відокремлених суспільних сферах спираються на діагностичний метод.

Обидва названі методи, в основі своєї, будуються на взаємодії раціонального та інтуїтивного підходів які, з одного боку спонукають до соціального будівництва на основі креативних уявлень про майбутнє, а з іншого обмежені реальними можливостями та рівнем розвитку науково-технічного прогресу.

Соціальне передбачення неспроможна сконструювати модель майбутнього суспільства тієї чи іншої соціальної системи чи підсистеми, проте воно здатне вловлювати основні тенденції їх руху і подає потрібні сигнали для реагування, за умови, що цей процес спирається на достатню та точну інформацію.

Дуже близьким за змістом та методологією соціального пізнання до передбачення є соціальне прогнозування. Його завдання інше: сприяти науковому обґрунтуванню планів та програм розвитку. При прогнозуванні характеризується можливий набір необхідних шляхів та засобів втілення у життя наміченої програми дій.

У основі прогнозу лежить імовірнісний підхід, тобто. твердження про настання у майбутньому певних значимих подія з високим рівнем достовірності. Найбільш підходящим прикладом може послужити прогноз погоди, де ймовірність опадів або інших метеорологічних явищ будується за конкретними ознаками, що забезпечують практично стовідсоткову ймовірність явища.

Підстави для розмежування понять є ступінь достовірності висловлювань про майбутнє. Так А. Шмідт та Д. Сміт заявляють, що під прогнозом зазвичай розуміють кількісне передбачення, а от якісні зміни є прерогативою передбачень [6]. Згідно з думкою Д. Джонсона передбачення є прерогативою фізичних наук, оскільки вимагає застосування «охоплюючого закону». Оскільки ж соціальні дисципліни мають у своєму розпорядженні слабку підставу для формулювання законів такого типу, вони обмежуються прогнозами, що відображають реалістичні або ймовірні комбінації передба-

чуваних орієнтирів та вихідних умов. Прогнози соціальних дисциплін, на його думку, виступають «замінниками» передбачень точніших наук [6].

Виявляючи сутність прогнозування, необхідно сказати про три основні функції та три його стадії:

– виявлення тенденцій (закономірностей) та факторів, що зумовлюють можливі зміни (дослідна стадія);

– виявлення альтернативних варіантів розвитку, їх динаміки в результаті прийняття тих чи інших рішень (стадія обґрунтування управлінських рішень);

– оцінка ходу та наслідків реалізації управлінських рішень, непередбачених змін зовнішнього середовища, ситуацій для своєчасного уточнення дій у разі необхідності (стадія контролю та корекції).

На прогнози найчастіше впливають політичні сили, які прагнуть підпорядкувати собі суспільну свідомість. У цих умовах неможливо розглядати прогноз як науковий і зважений аналіз дійсності. Науковий прогноз заміщається ідеологічно мотивованими деклараціями, що відображають корисливі інтереси можновладців. У результаті створюється якесь ілюзорне бачення економіки, соціального, політичного та духовного життя.

І на закінчення слід зазначити, що прогнозування є тією основою для здійснення майбутніх соціальних проєктів, це соціальне програмування, орієнтоване на вирішення найбільш актуальних та значущих проблем. Також це і соціальне планування, що охоплює всю картину соціального життя. І зрештою, це тестування нових технологій та нових соціальних моделей.

Список використаної літератури:

1. Бурега В. В. Социально-адекватный менеджмент. Київ, 2000.
2. Гибсон Дж., Иванчевич Д. М., Донесли Д. Х. Организации: поведение, структура, процессы: Пер. с. англ. М., 2000.
3. Матвієнко В. Я. Соціальні технології. Київ, 2001.
4. Трансформація моделі економіки України (ідеологія, протиріччя, перспективи). За ред. В. М. Гейця. Київ, 1999.
5. Яценко А. М. Організаційно-культурні ресурси і механізми соціального управління (соціологічний аналіз). Одеса, 2003.
6. Сущность социального прогнозирования. URL: <https://cyberpedia.su/17x2156.html>.